

Mange tvangssymptomer hos "almindelige mennesker"

De såkaldte tvangslidelser, som tidligere kaldtes tvangsnuroser, og som nu omtales som OCD præges især af to typer af symptomer, nemlig henholdsvis tvangshandlinger og tvangstanker.

Tvangshandlinger er handlinger, som man af uforståelige indre grunde føler sig "tvunget" til at udføre igen og igen, fordi man vagt føler, at der vil ske noget frygteligt, hvis man ikke gør det – også selv om man ikke kan sige, hvori dette frygtelige består. Typiske tvangshandlinger er at vaske hænder snesevis gange i træk (så huden undertiden direkte tager skade), at tjekke igen og igen, at alt er i orden, fx ved at sikre, at komfuret er slukket, at yderdøren er låst, når man går osv. Dette er noget, som alle jævnligt gør en gang imellem, men mennesker med OCD gør det igen og igen, så det virker besynderligt på andre. Andre almindelige tvangshandlinger er at blive ved med at ordne alting, så det ligger helt præcist, og ligesom med det foregående er det noget, der gentages så ofte og bruges så lang tid på, at det forekommer "sygeligt". Endelig er der folk med tvangshandlinger, som bruger (urimelig) meget tid på at tælle – om og om igen – om alt er, som det skal være. I øvrigt kan tvangshandlinger være af mange flere forskellige arter.

Tvangstanke er pinefulde og skræmmende tanker, som "tvinger sig" ind i bevidstheden, selv om personen ikke selv ønsker det, men tværtimod ofte føler sig plaget af sådanne tvangstanke. Det kan fx være tanken om, at man har pådraget sig nogle farlige bakterier, eller tanken om, at man kan komme til at gøre sit barn alvorligt skade, eller tanken om, at man pludselig kommer til at opføre sig skrækkelig pinligt – fx ved at råbe ukvemsord i kirken.

Ved undersøgelser over mennesker med OCD har man fundet, at deres lidelser ofte forekommer i tre kategorier, hvor man dog kan lide af mere end en af de tre kategorier: 1. Mennesker med tvangstanke om at være befængt med farlige mikrober får ofte tvangshandlinger præget af vaske-ritualer. 2. Mennesker med tvangstanke om at gøre noget "frygteligt" har ofte tvangshandlinger præget af tendensen til at ordne og tælle ting. 3. Endelig er der mennesker, der har pinefulde tvangstanke af "urenlige art", (ofte af seksuel og religiøs art), som de skammer sig grusomt over. Disse tvangstanke kan forekomme sammen med alle former for tvangshandlinger.

De mennesker, som nu om dage (i den vestlige verden) diagnosticeres som lidende af OCD, har som regel en eller flere af disse tre specielle konstellationer af symptomer i så svær grad, at det både plager dem i dagliglivet og indebærer en indskrænkning af deres livsførelse. De bliver ofte tiltagende frustrerede og kommer jævnligt til at lide af depression oven i OCD-lidelsen.

Nu har et newzealandsk forskerhold imidlertid stillet sig selv det spørgsmål, om det ikke gælder her, som ved alle andre psykiske lidelser, at der forekommer mange tilfælde af OCD i lidt svagere grad hos "almindelige mennesker"? Det gælder tilsyneladende for alle psykiske lidelser som angst, depression og skizofreni, at der findes helt glidende overgange fra det normale over lettere forstyrrelser til de sværeste tilfælde af sindslidelserne.

Men endnu er der ifølge det newzealandske forskerhold ingen, der har interesseret sig for forekomsten af OCD-symptomer hos "almindelige" mennesker. For at råde bod på denne uvidenhed har de pågældende forskere derfor udformet et spørgeskema med spørgsmål om forekomsten af tvangssymptomer – både tvangshandlinger og tvangstanke – fuldstændig svarende til det sæt af kriterier, der benyttes ved diagnosticering af egentlige OCD-lidelser. Dette spørgeskema indeholder dels spørgsmål om forekomsten og sværhedsgraden af forskellige mulige tvangshandlinger, dels spørgsmål om forskellige typer af tvangstanke. De forsøgspersoner, der scorer over en vis grænse på dette spørgeskema, siges at have en egentlig tvangstanke eller tvangshandling om end nok som regel i svagere grad end hos dem, der bliver diagnosticeret med OCD.

Undersøgelsen omfattede ca. 1000 personer, der blev undersøgt både i 26-årsalderen og i 32-årsalderen. I 26 års alderen var det 11 %, der havde tvangstanke, mens hele 14 % havde en eller anden form for tvangshandling. Seks år senere var tallene endda lidt større, idet 13 % nu led af tvangstanke, mens 18 % havde en eller flere tvangshandlinger.

Hvad de tre særlige konstellationer af symptomer angår, var det på begge alderstrin 2 %, der led af kombinationen af tvangstanke om infektioner og tvangshandlinger i form af overdrevent håndvasken, 6 % led af "skamfulde" tvangstanke og hele 15 % (ved første) og 18 % (ved anden undersøgelse) led af kombinationen af tvangstanke om forskellige mulige ulykker og tvangshandlinger med at tjekke og ordne alt muligt.

Forskerne bag undersøgelsen mener på den baggrund, at der blandt almindelige mennesker er mange, der lider i nogen grad af tvangssymptomer, der ikke bliver behandlet. Disse symptomer går tilsyneladende ikke væk af sig selv, men har snarere en tendens til at blive lidt forværrede ved stigende alder. De newzealandske forskere mener, at ligesom man i depressionsforskningen er begyndt at få øje på, hvorledes man ved at afhjælpe lettere depressioner hos yngre personer kan forhindre at de får sværere depressioner senere i livet, således burde man også interessere sig for at afhjælpe svagere tilfælde af OCD for at forhindre, at de med årene vokser til mere alvorlige lidelser.

tn

Kilde: Fullana, M.A., Mataiz-Cols, D., Caspi, A., Harrington, H., Grisham, J.R., Moffitt, T.E. & Poulton, R. (2009). Obsessions and Compulsions in the Community: Prevalence, Interference, Help-Seeking, Developmental Stability, and co-occurring Psychiatric Conditions. *American Journal of Psychiatry*, 166(3). 329-336.